

Министрмен уәделі уақытта, межелі жерде жолықтық

Қарашаның 29, бейсенбіден жұмаға қараған түні ауданымыздан бір топ адам Жамбыл облысының Мойынқұм ауданын бетке алып, жолға шықтық. Құрамында: Созақ ауданының әкімі Мұхит Тұрысбеков, аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы Қабылбек Еспенбетов, «Әділ билер» - РҚБ-ның ауданымыздағы филиалының төрағасы Әбубәкір Сахихлы, «Талас-Шу» су инспекциясының Созақ ауданынан зейнетке шыққан қызметкері Ермекбаев Жарас қария, аудандық кәсіпкерлік және ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысы Қайырбек Мейірманов, аудандық мәслихаттың төрағасы Ордабек Жәмиев пен депутаттар Серік Топшақов пен Алмас Айтбаев, Түркістан облысы «ҚазСуШар» РМК-ның Созақ ауданындағы бөлімшесінің басшысы Қанат Тастыбаев, «Созақ үні» газетінің аға тілшісі, «Ел Мүддесі» ҚБ-ның төрағасы Данияр Бек бар бұл топтың мақсаты ҚР Су ресурстары және ирригация министрлігімен кездесу. Мұнан алдын бірнеше мақала-посттарымда министр Нұржан Молдиярұлы Нұржігітовтың Түркістан облысына болған сапарында Созақ жұртшылығына қазан-қараша айларында Жамбыл облысының Мойынқұм ауданына келіп, кездесу өткізуге уәде бергенін жазған болатынмын. Қазақта: «Күніңді жесем де пұлыңды жемеспін!» деген мазмұнда көбінесе қаржылай қарыздар адам айтатын бір ұғж бар ғой, сол сөзде келгендей, Нұржігіт Молдиярұлы да біздің Созақ ауданының халқына берген уәдесінің уақытын кешкіртсе де сөзінде тұрды. Жалпы, ол кісінің уәдаласқан жерге келетіні жайлы ақпарат Түркістан облысының және Созақ ауданының әкімдігіне 1 күн бұрын түскен болатын. Ақпараттандырығандар министр мырзаның кездесу кестесін де алдын ала берген болатын. Кестеге орай Нұржігіт Молдиярұлы әуелі, Мойынқұм ауданына қарасты, Созақ ауданына тиесілі Шу өзенінің суы өтетін «Радай» су арнасына баруы бекітілген еді. Онан кейін барып, тағы да сол Созақ ауданына тиесілі Шу өзені суы өтетін «Фурманов» су торабы менен «Колбин» айналма су каналына, сосын, Шу өзені суы «Радай» су арнасы менен 120 шақырымдық осы айналма канал тоғысатын Қарабөгет ауылдық округіне, Сарыөзек ауылына қарасты жерге, мұнан кейін кіші қамқалыға баруы тиіс болатын. Егер, осылардың барлығын діндеген уақытында аралап шығып жатса ғана, Ұланбелді асып, Созақ ауданының шекарасына дейін бару көзделген болатын.

Сонымен, баста ҚР Су ресурстары және ирригация министрі Нұржан Нұржігітов, Су ресурстарын реттеу, қорғау және пайдалану комитетінің төрайымы Гүлмира Иманова, «Су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі Шу-Талас бассейндік инспекциясы» РММ басшысы Талғат Ибраев, Түркістан облысы әкімінің орынбасары Нұрбол Тұрашбеков, «ҚазСуШар» ШЖҚ РМК-ның Түркістан және Жамбыл облыстарындағы филиалдарының басшылары және Созақ пен Мойынқұм аудандарының мүдделі топтары межелі уақыт таңғы сағат 06 / 30 да, межелі жер «Радай» су арнасының басында болдық. Таң әбден бозарып атып, күн шыққан сағат 7 / 00 шамасында осы кездесуге қатысуы тиіс барлық азаматтар жиналып болған соң, әңгімені Нұржан Молдиярұлы жиылған көпшілікпен амандасып, хал-жағдай сұрасып болып бастады. Әуелі, «Радай» су арнасының басынан салынғалы жатқан «Су реттегіш» қондырғының құрылысы жайлы Мойынқұм ауданы әкімінің орын-

басары Ержан Әміре менен мердігер компанияның өкілін тыңдады. Олар да өз кезегінде бүгінде бұл су реттегіш құрылысының жобалау-сметалық жобаларының жұмысы аяқталғанын, бұйыртса, келесі жылдан бастап құрылыс жұмыстары басталатынын мәлімдеді. Мұнан соң, Созақ ауданынан барған біздерге қарап: «Өткенде, Түркістан облысы, Сауран ауданына Созақтан келген сіздер емессіздер ме? Ал, мәселелеріңізді айта беріңіздер!» деді, жылы жымырып. Көзқарасынан біздерді танығанын аңғару қиын емес еді. Арамыздан «Әділ билер» РҚБ-ның ауданымыздағы филиалының төрағасы Әбубәкір Сахихлы, Аудандық ардагерлер ұйымының төрағасы Қабылбек Еспенбетов, «Талас-Шу» су бассейні инспекциясының зейнеттегі ардагер қызметкері Жарас қария, аудан әкімдігі кәсіпкерлік және ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысы Қайырбек Мейірманов және «Созақ үні» газетінің аға тілшісі, «Ел Мүддесі» қоғамдық бірлестігінің төрағасы Данияр Бек кезегімізбен сөз алдық. Алдымен министр мырзаға дүйім Созақ жұртының атынан уәделескен уақытында келгені үшін ризашылығымызды білдірдік!

Сонан кейін барып: «Құрметті Нұржан Молдиярұлы! Мына сіз бенен біз үстінде тұрған «Радай» су арнасынан Мойынқұм ауданының әкімдігі Шу өзенінің суын заңсыз бөгеттеп отырғанына 8 жылға жуық уақыт болды. Нәтижесінде, біздің ауданымызға тиесілі Шу өзені суы өзінің табиғи арнасына бірден түспей, Мойынқұм ауданына тиесілі 56 мың га жайылым мен шабындықты құрайтын «Гуляев» алқабын басып, әбден жайылып барып, Қарабөгет ауылдық округі, Сарыөзек ауылына қарасты «Радай» арнасының «Колбин» айналма су каналымен түйісетін тұсына түседі. Онсыз да түрлі бейімталу себептермен Созақ ауданына «Тасөткел» су қоймасынан жылда кеш әрі аз көлемде босатылатын судың жылдамдығын едәуір тежеп отыр. Сондықтан да Жамбыл облысындағы вигитация маусымы аяқталысымен жіберілген су тек сәуір немесе мамыр айларында ғана Созақ ауданының шекарасына ілігіп, Шу-Тасты, Жуантөбе ауылдарына қарасты арналармен келсе де мыңдаған гектар жайылымдар менен шабындықтарға жайылмай қалады. Ал енді, бұл үш ауылдан бөлек осы Шу өзенінің суы баруы тиіс Созақ, Қарағұр мен Қаратау ауылдарына соңғы рет 2016 жылы ғана су жақсы келді. Әйтпесе, бізден алдыңғы қарияларымыздың айтуынша, сонау Кеңес заманынан бұрынғы және кейінгі уақыттарда Қарағұр мен Қаратау ауылдарының маңындағы «Ақжайық» өзеніне дейін

барып, Сырдарияға қосылып, Арал теңізіне де құйған көрінеді. Ал қазіргі таңда, кеңес кезіндегі 6 бірдей алып кеңсарға, бүгінгі таңда 20 мыңнан астам халық тұратын 6 бірдей ауылдық округтарға тиесілі 34 мың гектар алқапқа Шу өзені суы жылда межелі уақытында, межелі көлемде келмегендіктен онсыз да уран мен кислотадан зардап шегіп отырған аймақты енді тұз басып, шаруашылық жерлеріміз эрозияға ұшырап, жарамсыз болуға жақын. Оның үстіне, осы алты ауыл округіне тиесілі 34 мың гектардан аса жайылымдар менен шабындықтар алқабынан ұшқан тұздар ауданымыздың экологиялық жағдайына да кері әсерін тигізуде. Онсыз да іргелес Қызылорда облысындағы Арал теңізінен ұшқан тұзға алаңдап отырған аудан халқы үшін мына, Мойынқұм ауданының билігінің тарапынан жылда заңсыз салынатын бөгет кәдімгідей проблема боп тұр. Сізден өтініп сұрайтынымыз, осы заңсыз бөгетті аштырып, Шу өзенінің Созақ ауданына кететін табиғи арнасы Радайға салынып жатқан су реттегіштің құрылысын тоқтатсаңыз!» дедік.

Алайда, ҚР Су ресурстары және ирригация министрі Нұржан Нұржігітов те, Су комитеті мен «Талас-Шу» бассейні инспекциясының басшылары мен Мойынқұм ауданының өкілдері де бірауыздан: «Бұл су реттегіш құралының құрылысы қалайда жүру керек. Өйткені, біріншіден, қаржысы қаралып, жобасы жасалып қойған. Екіншіден, «Радай» су арнасынан өтетін Шу өзенінің бойында 4 бірдей ауылдың халқы судың астында қалады деген қауіп бар. Себебі, «Радай» су көпірі апатты жағдайда қалып, қазіргі таңда оның да жөндеуіне 360 млн қаржы қаралып, құрылыс жұмыстары жүріп жатыр. Сол құрылыс жұмыстары біткен соң және Радай су арнасына су реттегіш құралы қойылған соң барып Шу өзені суын осы арнамен жіберетін боламыз! Ал енді, Шу өзенін Гуляев алқабы арқылы өткізуіміздің басты себебі, ол жақта да 10 шақты шаруашылықты ауылдар отыр. Оларды да сусыз қалдыра алмаймыз деп, бұрынғы жылдарынан жаңылмады. Әйтеуір: «Біле білсеңіздер, бұл су реттегіш құрылыс сіздердің, Созақ ауданы үшін салынып жатыр. Ертең, құрылыс жұмыстары аяқталып, пайдалануға берілгенінде Шу өзенінің суына қарық боласыздар!» дегенді қайталаумен болды. Біз де: «Онда желтоқсан айының 5 де өтетін сотқа дайын болыңыздар, осында тұрған барлығыңызды да біздің ауданның шаруалары арнайы заңгер жалдап, экономикалық сотқа беріп жатыр. Ақыры, бейбіт түрде ортақ мәмілеге

келе алмайды екенбіз, онда бәрін де заң шешсін!» деп, сөзімізді қорытындыладық. Әрі қарай, «Фурманов» су торабына барып, «Колбин» айналма каналына су жіберетін құрылысының жағдайымен таныстық. Онан кейін осы айналма каналды жағалап, Шу өзенінің арнасымен тоғысатын Қарабөгет ауылдық округі, Сарыөзек пен «Байтал» елді мекендерінің қосылатын жеріне бардық. Мұндағы судың да көлемін байқап, әріқарай кіші Қамқалыға қарай жүрдік. Мұнда барып байқағанымыз, Шудың суы Байталдан өтіп, кіші Қамқалыға жетіп қалған екен. Алайда, буырқанып-бусанып, арқырап келмеген өзен суы біздің көңілімізді түсіріп жіберді. Дегенмен, Түркістан облысы әкімінің орынбасары мен Созақ ауданының әкімі Мұхит Тұрысбеков бастаған біздің тобымыз, сол, Мойынқұмға келгенге дейінгі жоспарымызды жүзеге асыру жұмыстарын да ақсатпадық. Өйткені, «Радай» су арнасына қойылған заңсыз бөгетке қатысты министрліктің де, комитет пен инспекцияның да Мойынқұм ауданының да позициясы әу бастан белгілі еді. Сол себепті де, біздің тарап облыс әкімдігінің қолдауымен келесі жылға «Колбин» айналма каналына тазалық жұмыстарын жүргізіп, алдағы жылдарға каналды толықтай күрделі жөндеуден, яғни, екі жақтауы менен табанын бетондау үшін сметалық жоба жасауға бекіндік. Осы арада, кешкісін Алматыдан Астанаға ұшуы тиіс министр Нұржан Молдиярұлы да Созақ ауданына екі айдан соң келетін боп, уәде беріп, кері қайтты. Дегенмен, Тұрашбеков пен Тұрысбековке «Колбин» айналма каналы тазалаудан өткен соң Шу өзенінің суын салдыруға және жасалатын сметалық жобаға да қолдау білдіріп, қаржысын қарастыруға көмектесуге де уәде берді. Сөйтіп, түйе сұрап барып, бие алып қайттық. Бәлкім, бие сұрап барып, түйе алып қайттық, оны енді уақыт көрсетеді. Қайткенменде, нақ осы жолы созақтықтардың елдігіміз, ауызбіршілігіміз сыңға түсті. Сыннан сүрінбей өттік деп ойлаймын. Олай дейтінім, Су министрінің өзі Түркістан облысының намысын жыртып барған Нұрбол Тұрашбековке: «Жарайсыңдар! Созақ ауданының жігіттері бұл кездесуге өте тиянақты дайындалып келіпті және ауызбіршіліктері де мықты екен!» деген көрінеді. Мұны Нұрекең менің көзімше: «Сендердің арқаларыңда мен де алғыс алып қайттым!» деп, қуанып айтып қалды. Шынында, Мойынқұм жерінде мүдделер қақтығысы орын алды. Ылайым жеңімпаз жұртымыз боп шықсын! Себебі, біздің арқамызда 63 мың халық, жолымызды тосып отыр еді.

Данияр БЕК.